

מסורת הש"ס

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

ה. עין משפט נר מצוה

כה א מיי פ"ה מהל' תמן ומלה הל' ח ופ"ז הלכה א':

תורה אור השלם

1. שבעת ימים שאר לא יקוצא בביתים כי כל אכל מחמת ונברתה הפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאורח שמו יב ט
2. כל מחמת לא תאכלו בכל מושבותיכם תאכלו מצות:
3. בראשון בארבעה עשר יום לחודש פסח תאכלו מצת עד יום חמשה עשר לחודש פסח שמו יב ט
4. ויראשון אדם תלמד ולפני גבעות חוללתי:
5. ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדור כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמחתם לפני יי אלהיכם שבעת ימים:
6. שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תאכלו מצת ופסח יאכלו ביום הראשון עד יום חמשה עשר לחודש פסח שמו יב ט
7. אך במשך עשר יום תלמד ושמחתם לפני יי אלהיכם שבעת ימים:
8. ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודת לא תעשו:
9. ויראשון אדמוני בקר בארצת שער ויראשו שמו עשר:
10. בראשית כה כה פסח כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו:
11. ראשון לציון תהא דגם וירושלם מבשר את:
12. לא תשחט על חמץ דם זבחי ולא ילך לבקר זבח חג הפסח:
13. שמוט לה כה וביום הראשון מקרא קדש וביום הראשון מקרא קדש יתקדש לכם כל מלאכה לא תעשו בהם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם:

מוסף תוספות

- א. דהכי כתיב קרא שבעת ימים שאר לא יקוצא וכי כל אכל מחמת מוס' שאקש:
- ב. הראשון מקרא קדש שמו יב ט
- ג. ביום הראשון שמו יב ט
- ד. ביום הראשון שמו יב ט
- ה. ביום הראשון שמו יב ט
- ו. ביום הראשון שמו יב ט
- ז. ביום הראשון שמו יב ט
- ח. ביום הראשון שמו יב ט
- ט. ביום הראשון שמו יב ט
- י. ביום הראשון שמו יב ט
- יא. ביום הראשון שמו יב ט
- יב. ביום הראשון שמו יב ט
- יג. ביום הראשון שמו יב ט
- יד. ביום הראשון שמו יב ט
- טו. ביום הראשון שמו יב ט
- טז. ביום הראשון שמו יב ט
- יז. ביום הראשון שמו יב ט
- יח. ביום הראשון שמו יב ט
- יט. ביום הראשון שמו יב ט
- כ. ביום הראשון שמו יב ט
- כא. ביום הראשון שמו יב ט
- כב. ביום הראשון שמו יב ט
- כג. ביום הראשון שמו יב ט
- כד. ביום הראשון שמו יב ט
- כה. ביום הראשון שמו יב ט
- כו. ביום הראשון שמו יב ט
- כז. ביום הראשון שמו יב ט
- כח. ביום הראשון שמו יב ט
- כט. ביום הראשון שמו יב ט
- ל. ביום הראשון שמו יב ט

דהא איתקש השבתת שאור לאכילת חמץ וכו'. צפרק כל שעה (לקמן כח): יליף ר' יהודה לאוכל חמץ מו' שעות ולמעלה שהוא בלא מעשה ור' שמעון פליג עליה ומהכא לא מצי למיפך מידו דלא הוקשה אכילת חמץ להשבתת שאור שמש שעות ולמעלה אלא להשבתת שאור של שבעת ימים^א וקשה לרשב"א אמאי לא יליף כרת להשבתת שאור מדאיתקש לאכילת חמץ: **למעוטי** חולו שר מועד.

אמרוהו^ב קאי ללולז אינו ניטל צמדינה אלא יום אחד: **בדתנא** דבי ר' ישמעאל^ג אע"ג דכתיבי טונא^ד צנן ג' מנות כתיבי כולו וכל הכמוצ צמדינה אחד חשיבי חדא^ה ואין להקשות מנלן דמהי ג' ראשון דרשין ואך ציוס הראשון לכדדרשין דילמא הוא אכמיז להך דרשא דמסכתא דמהי דכתיבי צמקרא קדש דרשי^ו כולו להך דרשא^ז: **לא** תשחט את הפסח ועדיין חמץ קיים. הקשה רשב"א היכי יליף מהכא דחמץ אסור מו' שעות ולמעלה והא זמן שמיטת הפסח אחר התמיד הוא ותמיד ששחטו לפני מלות פסול וא"כ זמן שמיטת לא היו מיד אחר מלות עד כדי שהיית הקרנת תמיד^ח וי"ל כיון דדיעבד אס שחט הפסח קודם תמיד כשר כדמתן הסם^ט חשיב זמן שמיטת מחלות ואילן: **וזמן** שחיטה קאמר רחמנא. אע"ג דלמא הוא לא תשחט על חמץ כל חד וחד כי שחט דאמרין צפרק תמיד נשחט (לקמן סג). השומט את הפסח על החמץ עובר בלאו^י מ"מ כיון דלשכחן דהזכיר על ההשבתה והזכיר שלא לשחוט פסח על חמץ סברא הוא שזמן שמיטת הזכיר על השבתה^{יא}: **דברי ר' ישמעאל**. תימה לר"י דתנא דבי רבי ישמעאל נפקא ליה מקרא אחריתא וצמחא דוכתי^{יב} פריך מר' ישמעאל אמנא דבי רבי ישמעאל:

י (ואומר) כל מלאכה לא תעשו. אע"ג דכשיסרך ויעשה גמלים הנאמו מותר דלאמר צפרק כל שעה (לקמן כו): גבי ערלה בישראל על גבי גמלים דברי הכל הפסח מותר ור"ה חמץ^{יג} והא דמתן צפ' כל שעה (ד כה). לא יסרך צו תנור ויכירם היינו מדרבנן אורי^{יד} צברא הוא דקרא דמשביתו מיידי בכל ענין אפילו אינו רריך לגמלו אי נמי כיון דמתחלת הבערה אינו יכול להנות ממנו אע"ג שיהא לו הנאה ממנו אחר כך אסור^{יז} כמו נדרים ונדבות שאין קריבין צי"ט למ"ד (צ"ע דף יט כ). אף על פי שיש צנן מאלל הדיוט לכמוץ^{יח} ומאן דשרי שרי מלהנות^{יט} לחלק

את הפסח ועדיין חמץ קיים דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אינו צריך הרי הוא אומר^כ אך ביום הראשון תשביתו שאור מביתכם^{כא} וכתיב כל מלאכה לא^{כב} (תעשו) ומצינו להבערה שהיא אב מלאכה^{כג} ורבי יוסי אומר אינו צריך הרי הוא אומר אך ביום הראשון תשביתו שאור מביתכם מערב יום טוב או אינו אלא בי"ט תלמוד לומר אך חלק ואי ביום טוב עצמו מי שרי הא איתקש השבתת שאור לאכילת חמץ ואכילת חמץ לאכילת מצה אומר רבא

שהוא המתלת היום אצל השתא על כרחך צמון יוס ציעורו שרי ליה קרא לשהייה:

ש"מ

השבתת שאור לאכילת חמץ. משעה שהזכיר שלא לאכול חמץ זמן להשבתת השאור דכתיב שאור לא ימאצ צמתיים כי כל אוכל חמץ^א: **ואכילת חמץ לאכילת מצה**. משעה שחייב לאכול מצה הזכיר שלא לאכול חמץ דכתיב כל מחמת לא תאכלו בכל מושבותיכם תאכלו מצות וכתיב צערב תאכלו מצות אלא זמן אכילת מצה ואיסור חמץ והשבתת שאור משמטיה: אך חלק. אכין ורקין מיעוטיין אלא מקלם היום מותר ומקלמו אסור ומעמה יס לנו לחלק חזיו לאיסור וחזיו להיתר. ואיכא דאמר אך הוא מן גימטריא דאח"ס צ"ע גי"ף דכ"ץ ותוספ' מ' תחת אל"ף וד"י צמקוס כ':

ראשון דמיעקרא משמע. בלאו רומינא דקראי אהדי משמע ראשון צמטמעות דקרא שהוא יוס קודם לל שעות דקרא כיון דכתיבי שבעת ימים מנות תאכלו אך ציוס הראשון ראשון קודם למעשה קאמר: **הראשון אדם סולא**. הקודם לאדם הראשון נולדת: **הא נמי הא כתיב** צהאי קרא גופיה שבעת ימים ודרוש נמי ראשון דומיא דשביעי: **הסם נמי** גבי לולז^א ור"ה דהראשון למה לי: **מראשון ושמיני נפקא**. מדכתיבי צהאי צמון מכלל דליק לאו צמון ויניהו: **על ענין ראשון**. על ימים הקדומים **רחמנא לא וי"ו**. דמשמע ריבויא דמו ליטריך ר"ה למיעוט: אלא. מהני שלשה ראשון דכתיב צמקרא קודש דפסח ומקרא קודש דסוכות ומלות לולז לא תותב לרז צמון דהני ראשון דכתיב צהאי לאו למשעועטיהו קאמו אלא שמה צמלמא הוא דנקראו ראשון וכדתנא דבי ר' ישמעאל: **שכר ג' ראשון**. שמיטת הרגל דפסח ושמיטת הרגל דחג ונטילת לולז שנקראו ראשונים וכו לשלשה ראשון: **לא תשחט על חמץ וגו'**. ושמיטת פסח ומנה מתחלת שבע שעות ללז הערבים שכר נוטה חמה ללז שקיעתה. והכי אמרין צפ' אמר להן הממונה (יומא כח): ללותיה דלצברה מני משחרי כותלי דהיינו מנות ואילן וגמרין מינה דשמיטת התמיד מתחלת שבע שעות וקשיא לן הסם מתני' דתמיד נשחט צמט שעות ומתחלה^א ומשני לן שאני כותלי צית המקדש ללא מכוני רחצין מתחילין מאלד ולא משחרי עד שש ומתחלה: **ואימא כל חד וחד**. יצער סמוך לשחיטתו מעט ואס שעה עד תשע יציעורו צמט: **ומן שמיטת קאמר רחמנא**. לא חלקה תורה לישראל לזה זמנו ולזה זמנו ואילן וקבע לו זמן ואיסורו שיהא בכל לכולם יום אחד קבע: **שיא אצ מאלא**. וזו הבערה שלא לצורך היא והכמוצ אסר מלאכה צי"ט הלכך האי ראשון צמטמעות עשר קאמר: אך חלק. המיר לך הכמוצ לשמותו מקלם יוס ציעורו ואי יוס ציעורו ציוס טוב מי שרי לשהייה כלל הא איתקש כו' ואכילת מצה משמטיה ועל כרחך השבתת שאור כשמתקן וחס קן לא משמט אך חלק דאי לאו אך איכא למימר ציוס הראשון צין השמטות

א) [לקמן עא. עירובין קה. יומא פה: סוכה מה. צ"ק א': שביעית יב. מנחות לו: צמדות טו. כריתות ו. תמורה כה. צ] ונעמות ט. קדושין יד: צ"מ א. שביעית י. וחס מה. [ולקמן עת. כריתות כג: א] ונעשה צהס: ד) [מנחות] ט) נצי צנת קד. ו) [לקמן נה. ו] [לקמן סא. ח] ונגילה צה. וצמח ט) [ומצוי]

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ובתיב כל מלאכה בסוף הדבור שרי מלהות צ"ל מלה:

הגהות מהר"י

לנדר [א] גמ' דבי יוסי אומר אינו רריך וכו'. צ"ל רבי יוס הגלילי:

רבינו חננאל

וחוב איתקש השבתת שאור לאכילת חמץ שנאמר שבעת ימים שאור לא ימאצ בביתכם וגו', ומשעה שנאמר לאכילת חמץ (ב) ביום בערב] הוזהר לאכילת מצה, שנאמר כל מחמת לא תאכלו וכו', וכתיב בערב תאכלו מצות וגו', ש"מ דבעין השבתת שאור ביום קודם חזיו אכילת מצה, וכיון דחזיו אכילת מצה ליל ט"ו הוא, נמצא חזיו חזיו השבתת שאור שהוא ב"ד. ואימא מצמפרא ב"ד. ופרקינן אך חלק כדקיימא לן אכין ורקין מיעוטיין. ובא זה אך חלק יוס י"ד חזיו מותר וחזיו אסור. רב נחמן בר יצחק אמר אך ביום הראשון, הראשון של יום טוב ראשון משמע, כלומר קודם יום טוב. ודייק מזה דכתיב הראשון אדם תולד, כלומר הראשון של אדם הראשון נולדת ולפני גבעות חוללתי. ואקשינן עליה, אלא מעתה ולקחתם לכם ביום הראשון הכי נמי וכו'. רבא אמר מהכא לא תשחט על חמץ עד שש ומתחלה: **ואימא כל חד וחד**. יצער סמוך לשחיטתו מעט ואס שעה עד תשע יציעורו צמט: **ומן שמיטת קאמר רחמנא**. לא חלקה תורה לישראל לזה זמנו ולזה זמנו ואילן וקבע לו זמן ואיסורו שיהא בכל לכולם יום אחד קבע: **שיא אצ מאלא**. וזו הבערה שלא לצורך היא והכמוצ אסר מלאכה צי"ט הלכך האי ראשון צמטמעות עשר קאמר: אך חלק. המיר לך הכמוצ לשמותו מקלם יוס ציעורו ואי יוס ציעורו ציוס טוב מי שרי לשהייה כלל הא איתקש כו' ואכילת מצה משמטיה ועל כרחך השבתת שאור כשמתקן וחס קן לא משמט אך חלק דאי לאו אך איכא למימר ציוס הראשון צין השמטות

לו חמץ בביתו כי קשחית את פסחו אע"ג דיש חמץ בבית של חבירו אינו עובר עליו. ר"ס. ח. שלא חיבה תורה בשחט את הפסח על החמץ אלא בשביל שהחמץ נאסר. מ' רבינו דוד. ט. [א"כ] הבערת חמץ אמאי אסירא בירוט. מ' ר"י. י. דתחילת ההכרעה שלא לצורך ירוט. מוס' האל"ף. יא. משום דיעקרים לשם גבוה, דכתיב כי זכו משהלחן גבוה קא זכו. שם.